

Help! Hoe overleef ik?

De gerelateerde variabelen van de zelfredzaamheid van
alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland

Yasmijn Boerema (S4063481)

Master Pedagogische Wetenschappen – Orthopedagogiek, Faculteit der Gedrags- en
Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Begeleiders: Lise Hacquebord, MSc en Dr. Wendy Post

Tweede beoordelaar: dr. Erica Kamphorst

16 juni 2023

7990 woorden

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Abstract	5
Inleiding	6
Methode	10
Design	10
Populatie en steekproef	10
Instrumenten	11
Demografische variabelen	11
Zelfredzaamheid	12
Mate van Nederlandse oriëntatie	13
Procedure	14
Data-analyse	14
Resultaten	15
Beschrijvende resultaten	15
Bivariate relaties tussen de factoren en zelfredzaamheid	16
T-toetsen categorische variabelen en zelfredzaamheid	16
Correlaties kwantitatieve variabelen en zelfredzaamheid	17
Meervoudige regressieanalyses	20
Assumpties meervoudige regressieanalyses	21
Keuze meervoudig regressiemodel	23

Conclusie en discussie	23
Limitaties en validiteit	25
Aanbevelingen vervolgonderzoek	28
Aanbevelingen voor de praktijk	29
Literatuur	30
Bijlage A. Vragenlijst demografische kenmerken	37
Bijlage B. Aangepaste Zelfredzaamheid-Matrix	39
Bijlage C. Aangepast Zelfredzaamheid-Matrix Jongeren	43
Bijlage D. The Acculturation, Habits, and Interests Multicultural Scale for Adolescents Acculturation Scale	47

Samenvatting

De zelfredzaamheid is van groot belang voor alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland, ook wel alleenstaande gevluchte vreemdelingen genoemd (AMV), omdat deze jongeren voor hen in een vreemd land zijn, zonder ouders en vaak al snel volwassen moeten worden. Echter, er is weinig bekend in de literatuur over welke factoren van invloed zijn op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Het doel van deze studie is om te onderzoeken welke factoren gezamenlijk gerelateerd zijn aan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning ($N = 92$). Geboorteland, geslacht, arbeidssituatie, opleidingsniveau, aantal jaren onderwijs in het geboorteland, leeftijd bij aankomst in Nederland, aantal maanden in Nederland, leeftijd (exacte leeftijd en de leeftijdsgrens van 18 jaar) en mate van Nederlandse oriëntatie werden meegenomen als potentiële relevante factoren. Er is gebruik gemaakt van een vragenlijst voor de demografische variabelen, de Zelfredzaamheid-Matrix (Jongeren) en de Acculturation, Habits and Interest Multicultural Scale for Adolescents (AHIMSA). Bivariate relaties tussen de factoren en de zelfredzaamheid zijn getoetst aan de hand van t-toetsen en correlaties. Vervolgens is een backward meervoudige regressieanalyse met alle variabelen uitgevoerd om te bepalen welke variabelen gezamenlijk gerelateerd zijn aan de zelfredzaamheid. De leeftijdsgrens van 18 jaar, leeftijd bij aankomst en het aantal maanden dat de jongeren in Nederland zijn, blijken gezamenlijk gerelateerd te zijn aan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning. Deze bevindingen kunnen helpen de begeleiding van deze kwetsbare jongeren te verbeteren.

Abstract

Self-sufficiency is of great importance for unaccompanied refugee adolescents in the Netherlands, also known as unaccompanied refugee minors (URM), because they are in a foreign country to them, without parents and are often reaching adulthood soon. However, little is known in the literature about what factors influence the self-sufficiency of unaccompanied refugee adolescents. The aim of this study is to investigate which factors are collectively related to the self-sufficiency of unaccompanied refugee adolescents with a Dutch residence permit ($N = 92$). Country of birth, gender, employment status, level of education, number of years of education in country of birth, age at arrival in the Netherlands, number of months in the Netherlands, age (exact age and the age limit of 18 years) and degree of Dutch orientation were included as potential relevant factors. A questionnaire for the demographic variables, the (Youth) Self-Sufficiency Matrix and the Acculturation, Habits and Interest Multicultural Scale for Adolescents (AHIMSA) were used in this study. Bivariate relationships between the factors and self-sufficiency were tested using t-tests and correlations. Subsequently, a backward multiple regression analysis with all variables was conducted to determine which variables were collectively related to self-sufficiency. The age limit of 18 years, age at arrival and the number of months the adolescents have been in the Netherlands are found to collectively relate to the self-sufficiency of unaccompanied refugee adolescents with a Dutch residence permit. These findings can help improve guidance for these vulnerable young people.

Inleiding

In 2022 was het voor het eerst in de wereldwijde geschiedenis dat het aantal vluchtelingen de grens van honderd miljoen passeerde (United Nations High Commissioner for Refugees, 2022). Eind 2021 waren er wereldwijd 89.3 miljoen mensen op de vlucht; van deze vluchtelingen waren 36.5 miljoen kinderen. Hiermee bestond het totaal aantal wereldwijde vluchtelingen voor 41% uit kinderen, terwijl kinderen slechts 30% van de wereldbevolking vormden (UNHCR Nederland, 2022a; United Nations High Commissioner for Refugees, 2022). Van de 36.5 miljoen kinderen op de vlucht waren er 27 duizend alleenstaand (UNHCR Nederland, 2022b). Deze alleenstaande gevluchte jongeren, officieel alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) genoemd, zijn onder de 18 jaar oud en zijn op de vlucht zonder ouders of personen die gezag over hen hebben en komen van buiten de Europese Unie (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2022a). Voor deze jongeren is zelfredzaamheid van groot belang, omdat deze jongeren in Nederland zijn zonder ouders, in voor hen een vreemd land en vaak al snel volwassen moeten worden (Ruitenbergh et al., 2022). De zelfredzaamheid heeft invloed op het algehele welzijn van alleenstaande gevluchte jongeren (Tip et al., 2020). Hoewel de zelfredzaamheid dus van groot belang is voor alleenstaande gevluchte jongeren is er uit onderzoek weinig bekend over de factoren die mogelijk van invloed kunnen zijn op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren.

In dit onderzoek betreft het alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning. Zij werken aan een toekomst in Nederland. Jongeren zonder verblijfsvergunning dienen Nederland te verlaten zodra zij 18 jaar zijn geworden. Zelfredzaamheid wordt in dit onderzoek gedefinieerd als het vermogen om een aanvaardbaar niveau van functioneren te bereiken op verschillende levensgebieden (Fassaert et al., 2013; Van den Toren et al., 2020) zoals huisvesting, educatie, werk en inkomen, sociale relaties, mentale gezondheid en middelengebruik (Harder et al., 2011; Schwartz-Tayri & Spiro, 2017).

Alleenstaande gevluchte jongeren vormen een kwetsbare groep. De jongeren vluchten zonder ouders, terwijl ouders een belangrijke steun vormen voor kinderen om aan hun fysieke en emotionele behoeften te voldoen (Groark et al., 2011). Daarnaast hebben veel alleenstaande gevluchte jongeren een vergrote kans op het ontwikkelen van psychische problemen, omdat veel van hen zowel in hun geboorteland als tijdens en na de vlucht traumatische ervaringen opdoen, zoals emotionele, fysieke en seksuele mishandeling, vervolging en moord (Daniel-Calverasa et al., 2022; Digidiki & Bhabha, 2018; O'Brien &

Charura, 2022; Zijlstra et al., 2020). Hierbij komt dat alleenstaande gevluchte jongeren vaker traumatische ervaringen opdoen dan kinderen die samen met hun ouders vluchten (Groark, et al., 2011).

Het overgrote deel van de alleenstaande gevluchte jongeren is 16 jaar of ouder als zij Nederland bereiken (Eurostat, z.d.). Bij de leeftijd van 18 jaar worden ze volwassen voor de wet. Dit betekent dat alleenstaande gevluchte jongeren in afzienbare tijd een transitie zullen doormaken naar volwassenheid. De transitie naar volwassenheid is een belangrijke periode voor jongeren, omdat er in deze periode veel verandert (Erikson, 1968). Het betreffen veranderingen in onder andere woonsituatie, onderwijs of werk, vrije tijd, sociale contacten, vriendschappen en zelfredzaamheid (Spanjaard & Slot, 2015). Jongeren leren in deze periode autonoom en zelfredzaam te worden, maar veel jongeren blijven doorgaans ook nog afhankelijk van hun ouders. Dit maakt dat de transitie naar volwassenheid voor sommige kwetsbare groepen nog complexer wordt (Osgood et al., 2010). Vaak zijn de families van jongeren uit kwetsbare groepen niet in staat de steun te bieden die de meeste jongeren wel ontvangen in hun transitie naar volwassenheid. Jongeren uit kwetsbare groepen zijn vaak afhankelijk van ondersteuning vanuit de overheid voor onderdak, school, gezondheidszorg, inkomen en begeleiding (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022b; Osgood et al., 2010). Voor alleenstaande gevluchte jongeren is de transitie naar volwassenheid nog complexer dan voor andere kwetsbare groepen, zoals jeugddelinquenten of kinderen uit de (residentiële) jeugdzorg, omdat alleenstaande gevluchte jongeren ook nog te maken krijgen met culturele verschillen. In Nederland is er sprake van een individualistische cultuur en femininiteit, terwijl de meeste jongeren een collectivistische cultuur en masculiniteit gewend zijn. Bij individualistische culturen met femininiteit staan het belang van het individu en gelijkheid van sekserollen centraal. Hiertegenover staat de masculiene, collectivistische cultuur waarbij het belang van de groep en sociale rolverschillen tussen mannen en vrouwen centraal staan (Hofstede, 2021; Hofstede et al., 2016).

Alleenstaande gevluchte jongeren krijgen wel begeleiding die hen klaar moet stomen voor de zelfredzaamheid die met volwassenheid gepaard gaat, maar deze begeleiding is vaak te kort en te weinig intensief om de jongeren voldoende te steunen (Ruitenbergh et al., 2022). Voor 1 januari 2023 stopte (veel van) de ondersteuning vanuit de overheid, soms abrupt, als de jongeren 18 jaar werden. Dit hield in dat de jongeren zelfstandig moesten gaan wonen, huur betalen, eigen financiën regelen, zelf een inkomen krijgen en/of een studie volgen (Ruitenbergh et al., 2022). Zodra alleenstaande gevluchte jongeren 18 jaar werden, bleken veel van hen niet voldoende zelfredzaam en liepen ze tegen problemen aan (Ruitenbergh et al.,

2022). Sinds 1 januari 2023 is het voor alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning mogelijk om verlengde opvang en begeleiding te krijgen als zij daar behoefte aan hebben.

Uit onderzoek komen verschillende factoren naar voren die gerelateerd kunnen zijn aan de zelfredzaamheid van vluchtelingen. Zo blijkt dat het geboorteland van vluchtelingen invloed heeft op hun (economische) zelfredzaamheid. Vluchtelingen zijn vaak andere (financiële) systemen uit hun geboorteland gewend en hebben hierdoor weinig kennis over de systemen in Nederland (Halpern, 2008; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019). Geslacht kan ook een rol spelen bij (economische) zelfredzaamheid. Binnen veel Arabische en Afrikaanse landen zijn er grote verschillen tussen sekserollen waardoor er mogelijk een verschil is tussen mannen en vrouwen bij de zelfredzaamheid bij alleenstaande gevluchte jongeren. Mannen nemen veelal een patriarchale rol aan, waarbij zij verantwoordelijk zijn voor het gezin en beschermers over de vrouwen, terwijl vrouwen veelal meer de traditionele rol aannemen voor het huishouden en opvoeding (Chan, 2022; Hofstede, 2021; Potocky-Tripodi, 2003). Daarnaast komt de arbeidssituatie van vluchtelingen naar voren als mogelijke factor voor hun zelfredzaamheid. Werkloosheid bij vluchtelingen leidt tot hopeloosheid, angst, depressie en gebrek aan zelfredzaamheid (Gibbs & Bankhead, 2000), terwijl het hebben van werk juist leidt tot toegang tot levensonderhoud, socialisatie en zelfredzaamheid (Şahin Mencütek & Nashwan, 2020).

Het opleidingsniveau van gevluchte alleenstaande jongeren heeft mogelijk ook invloed op hun zelfredzaamheid. Voor alleenstaande gevluchte jongeren in de Verenigde Staten blijkt een hoger opleidingsniveau een positieve invloed te hebben op hun zelfredzaamheid (Evans et al., 2021). Het aantal jaren onderwijs dat de jongeren hebben gevolgd in hun geboorteland is ook een mogelijke factor die van invloed kan zijn op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Onderwijs draagt bij aan het ontwikkelen van vaardigheden die van belang zijn om zelfredzaam te worden. Hierin kunnen de vaardigheden verschillen van vluchtelingen die geen enkele vorm van onderwijs hebben gevolgd en vluchtelingen die meerdere jaren onderwijs hebben gevolgd in hun geboorteland (Hos, 2020). Naast onderwijs kan de leeftijd bij aankomst ook mogelijk invloed hebben op de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Door de relatief hoge leeftijd die alleenstaande gevluchte jongeren hebben bij aankomst in Nederland, hebben zij weinig tijd voor het leren van de Nederlandse taal en systemen. Dit heeft mogelijk invloed op hun zelfredzaamheid (Evans et al., 2021; Halpern, 2008; Ruitenbergh et al., 2022). Daarom is het ook relevant om te kijken of het aantal maanden dat de jongeren in Nederland zijn invloed heeft op hun zelfredzaamheid.

Pas aangekomen alleenstaande gevluchte jongeren hebben zich nog niet goed aan kunnen passen aan hun nieuwe omgeving en dit heeft invloed op hun zelfredzaamheid (UNHCR, 2005). Bovendien kan de leeftijd van alleenstaande gevluchte jongeren van invloed zijn op de zelfredzaamheid. Voornamelijk de leeftijdsgrens van 18 jaar is van belang voor de zelfredzaamheid, omdat sommige jongeren vanaf 18 jaar geen opvang en begeleiding meer ontvangen (Ruitenberget al., 2022; Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2022).

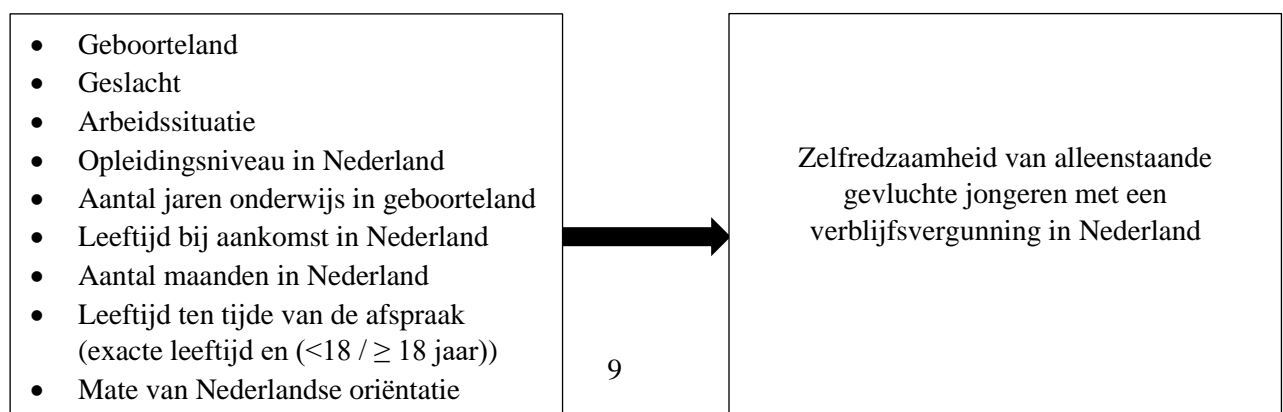
Naast de demografische kenmerken komt een andere mogelijke gerelateerde factor naar voren uit onderzoek, namelijk de dominante acculturatiestrategie van vluchtelingen (hoe er wordt omgegaan met een nieuwe cultuur) (Berry et al., 2006; Brook & Ottemöller, 2020; Qin et al., 2015). Er zijn vier acculturatiestrategieën: integratie, assimilatie, separatie en marginalisatie (Berry, 1997). Uit onderzoek blijkt dat de integratiestrategie succesvol is voor de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Integratie zorgt ervoor dat de jongeren kunnen functioneren in het gastland, omdat ze zich oriënteren in de betreffende cultuur, maar dat de jongeren ook banden houden met hun cultuur van herkomst. Door integratie lukt het alleenstaande gevluchte jongeren te profiteren van onderwijskansen en werkmogelijkheden. Daarnaast lukt het de jongeren om hun families thuis financiële steun te bieden (Qin et al., 2015).

Samenvattend, alleenstaande gevluchte jongeren zijn in een belangrijke periode van hun leven in een land met voor hen een vreemde cultuur, zonder ouders en moeten snel zelfredzaam worden. Het doel van dit onderzoek is dan ook om te kijken wat de gezamenlijk gerelateerde variabelen zijn voor de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning in Nederland. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Welke variabelen zijn gezamenlijk gerelateerd aan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning in Nederland?

Figuur 1

Variabelen zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren

Methode

Design

Dit kwantitatieve onderzoek maakt deel uit van een groter longitudinaal onderzoek. Het onderzoeksvoorstel van het grotere onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van de faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Het grotere observationele onderzoek kent drie jaarlijkse metingen (T0, T1, T2). Dit onderzoek betreft alleen meting T0. Daarmee is dit een cross-sectioneel onderzoek.

Populatie en steekproef

De doelpopulatie bestaat uit alleenstaande (minderjarige) vreemdelingen (AMV's). Om aan de inclusiecriteria te voldoen, moet een individu een alleenstaande minderjarige vluchteling zijn, tussen de 17 en 19 jaar oud en een Nederlandse verblijfsvergunning hebben. De jongeren zijn geworven in 2020 en 2021. De dataverzameling heeft plaatsgevonden van januari 2021 tot en met februari 2023. De steekproef bestond uit 92 respondenten. Van de 92 respondenten waren er 84 jongens (91.3%) en 8 meisjes (8.7%) (zie Tabel 1). Er waren 64 jongeren onder de 18 jaar (69.6%) en 28 jongeren 18 jaar of ouder (30.4%) ten tijde van de afspraak. Het overgrote deel van de jongeren kwam uit Syrië (55 jongeren – 59.8%), zeventien jongeren kwamen uit Eritrea (18.5%), zeven jongeren kwamen uit Somalië (7.6%) en vijf jongeren kwamen uit Jemen (5.4%). Daarnaast kwam één jongere uit Afghanistan, twee jongeren uit Ethiopië, één jongere uit Iran, één jongere uit Pakistan, één jongere uit Sierra-Leone en twee jongeren uit Soedan. De jongeren zijn uit veel verschillende geboortelanden afkomstig, waardoor de categorieën geboortelanden weinig respondenten omvatten. Om deze reden is ervoor gekozen om geboorteland niet mee te nemen in verdere analyses.

Zeventig jongeren gingen naar een Internationale Schakelklas (ISK) in Nederland (76.1%), tien jongeren volgden een MBO niveau 1 opleiding (10.9%) en het resterende aantal jongeren ging naar MBO niveau 2 of hoger. Zes jongeren gingen niet naar school in Nederland. Jongeren kunnen na afronding van de ISK doorstromen naar verschillende opleidingsniveaus zoals het voortgezet onderwijs of een vervolgopleiding. Echter, voor de jongeren die naar een ISK gingen, is hun (doorstroom) opleidingsniveau niet bekend. Dit betekent dat voor zeventig jongeren uit de steekproef geen uitspraken kunnen worden gedaan over hun opleidingsniveau. Daarom is er besloten om het opleidingsniveau van de jongeren

niet mee te nemen in verdere analyses. Van de jongeren had 44.6% wel werk en 55.4% geen werk (zie Tabel 1).

Tabel 1

Beschrijvende resultaten van de categorische variabelen

N=92	N (%)
Geslacht	
Jongen	84 (91.3%)
Meisje	8 (8.7%)
Leeftijd (ten tijde van de afspraak)	
< 18 jaar	64 (69.6%)
≥ 18 jaar	28 (30.4%)
Geboorteland	
Syrië	55 (59.8%)
Eritrea	17 (18.5%)
Somalië	7 (7.6%)
Jemen	5 (5.4%)
Overig	8 (8.8%)
Opleidingsniveau	
ISK	70 (76.1%)
MBO niveau 1	10 (10.9%)
MBO niveau 2	2 (2.2%)
Geen onderwijs	6 (6.5%)
Anders	4 (4.4%)
Arbeidssituatie	
Wel werk	41 (44.6%)
Geen werk	51 (55.4%)

Instrumenten

Demografische variabelen

De demografische variabelen worden verzameld door middel van een vragenlijst in Qualtrics die wordt ingevuld op een tablet door de onderzoeker (zie Bijlage A). Het betreffen vragen over geslacht (man, vrouw, anders), geboortedatum, geboorteland, aankomstdatum in

Nederland, verblijfsvergunning, aantal jaren onderwijs in geboorteland, huidige opleiding (ISK, MBO niveau 1/2/3/4, VMBO basis/kader/gl/theoretisch, HAVO, VWO, HBO, universiteit, geen of anders) en arbeidssituatie (wel of geen werk).

Zelfredzaamheid

De zelfredzaamheid van de jongeren wordt gemeten aan de hand van een aangepaste versie van de Zelfredzaamheid-Matrix 2017 (individueen vanaf 18 jaar) (ZRM) en een aangepaste versie van de Zelfredzaamheid-Matrix Jongeren 2020 (individueen tussen de 12 en 18 jaar) (ZRM-J) (zie Bijlages B en C). De matrix brengt het functioneren van individuen op alle belangrijke domeinen van het leven in kaart en drukt deze uit in een score van de persoon op dat specifieke moment (momentopname). De Zelfredzaamheid-Matrix bestaat uit dertien domeinen: financiën, werk & opleiding, tijdsbesteding, huisvesting, huiselijke relaties, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, middelengebruik, Basale Activiteiten van het Dagelijks Leven (Basale-ADL), Instrumentele Activiteiten van het Dagelijks Leven (IADL), sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie. De onderzoeker kent een score toe aan de domeinen aan de hand van de indicatoren van de Zelfredzaamheid-Matrix (Jongeren) die worden uitgevraagd in een semigestructureerd interview. De scores lopen van één (acute problematiek) tot vijf (volledige zelfredzaamheid). De minimum totaalscore betreft dertien en de maximumscore betreft vijftien. Om tot een score te komen, moeten verschillende aspecten van een bepaald domein uitgevraagd worden. Het kan voorkomen dat de jongere op verschillende aspecten van hetzelfde domein een andere score heeft. Bijvoorbeeld op het domein werk en opleiding presteert een jongere zeer goed op school (score 5), maar is vaak ongeoorloofd afwezig (score 2). In deze gevallen wordt de gemiddelde score berekend (in dit voorbeeld 3.5).

De Zelfredzaamheid-Matrix is niet specifiek ontwikkeld voor alleenstaande gevluchte jongeren. Alle domeinen van de Zelfredzaamheid-Matrix kunnen wel worden gebruikt voor het beoordelen van de zelfredzaamheid van iedere volwassene in Nederland (Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix 2017, 2017). Uit onderzoek blijkt dat de Zelfredzaamheid-Matrix één onderliggend construct meet en de interne consistentie van het instrument ruim voldoende is ($\alpha = 0.88$) (Fassaert et al., 2013). Daarnaast is de Zelfredzaamheid-Matrix valide en betrouwbaar gebleken bij chronisch psychiatrische patiënten in de geestelijke gezondheidszorg (Fassaert et al., 2014). De Zelfredzaamheid-Matrix is in 2022 onderzocht door een masterstudent van de Rijksuniversiteit in Groningen (van der Molen, 2022). Uit dit onderzoek bleek dat er onvoldoende overeenstemming was op de drie domeinen

Tijdsbesteding (Kappa interbeoordelaarsovereenstemming = 0.242; Kappa intrabeoordelaarsovereenstemming = 0.685), Sociaal netwerk (Kappa = 0.356; Kappa = 0.285) en Maatschappelijke participatie (Kappa = 0.206; Kappa = 0.663). Deze domeinen zijn vervolgens aangepast voor dit onderzoek en daarom wordt er gebruikgemaakt van een aangepaste versie van de Zelfredzaamheid-Matrix en Zelfredzaamheid-Matrix Jongeren. De psychometrische eigenschappen van de Zelfredzaamheid-Matrix Jongeren zijn (nog) onbekend.

Mate van Nederlandse oriëntatie

De Acculturation, Habits and Interest Multicultural Scale for Adolescents (AHIMSA) is gebruikt om de mate van Nederlandse oriëntatie in kaart te brengen (Unger et al., 2002) (zie Bijlage D). De AHIMSA is specifiek ontworpen voor adolescenten uit verschillende culturen. Er is hierdoor rekening gehouden met leeftijdsgeschiktheid (bijvoorbeeld een aangepast taalniveau), beknoptheid (kort en eenvoudig instrument), multiculturele relevantie (items niet specifiek over één cultuur) en de beoordeling van de verschillende componenten van acculturatie (bijvoorbeeld niet alleen items over taal, maar ook keuze van vrienden, muziek en eten) (Rodriguez et al., 2023; Unger et al., 2002).

De AHIMSA beoordeelt de oriëntatie via vier acculturatiestrategieën: integratie – aspecten van het gastland combineren met aspecten van de cultuur van herkomst, assimilatie – vervanging van de culturele oriëntatie van het land van herkomst door de culturele oriëntatie van het gastland, separatie – behoud van de culturele oriëntatie van het land van herkomst en verwerping van de cultuur van het gastland, of marginalisatie – het vervreemd raken van beide culturen (Berry, 1997). Het instrument bestaat uit acht items met vier antwoordcategorieën: Nederland (geeft Nederlandse oriëntatie aan - assimilatie), het land waar iemands familie vandaan komt (geeft oriëntatie van het land van herkomst aan - separatie), beide landen (geeft integratie aan) en geen van beide landen (geeft marginalisatie aan) (Berry, 1997). De AHIMSA wordt gescoord van nul tot en met acht. Hierbij worden ‘land waar mijn familie vandaan komt’ en ‘geen van beide landen’ gescoord met nul (geen Nederlandse oriëntatie) en ‘Nederland’ en ‘beide landen’ worden gescoord met één (wel Nederlandse oriëntatie). Dit betekent hoe hoger de score op de AHIMSA, hoe hoger de Nederlandse oriëntatie van de jongeren.

Uit onderzoek van Unger en collega's (2002) blijkt dat de AHIMSA valide en bruikbaar is om acculturatiestrategieën bij adolescenten te meten. Bovendien is uit recent onderzoek van Rodriguez en collega's (2023) gebleken dat het inzetten van de AHIMSA juist

nuttig is bij de leeftijdsgroep rondom de transitie naar volwassenheid en bevestigt het onderzoek dat er zinvolle uitspraken kunnen worden gedaan over verschillende etnische en raciale groepen.

Procedure

De jongeren werden geworven via contractpartners van Nidos, de voogdijinstelling voor alleenstaande gevluchte jongeren. De mentoren vroegen de jongeren die voldeden aan de inclusiecriteria of zij wilden deelnemen. Daarnaast kon de hoofdonderzoeker een afspraak maken om langs te komen bij de contractpartners om de jongeren zelf te vertellen over het onderzoek en de jongeren vragen of zij mee wilden doen. Met jongeren die deel wilden nemen aan het onderzoek werd een afspraak gepland op een locatie die zij fijn vonden. Van tevoren werd besproken of de jongere de Nederlandse taal voldoende beheerste of dat er een telefonische tolk ingeschakeld moest worden. Indien het laatste het geval was, werd er gebruikgemaakt van een gecertificeerde telefonische tolk van Global Talk. Jongeren ondertekenden van tevoren of tijdens de afspraak een toestemmingsformulier. Als de jongere toestemming gaf, werd er een geluidsopname gemaakt van het gesprek. Indien de jongere geen toestemming gaf, werden er uitgebreide aantekeningen gemaakt. Bovendien vulde de jongere vragen in op de tablet over zijn/haar geslacht en geboortedatum. Andere vragen over de demografische kenmerken van de jongere werden ingevuld door de onderzoeker. Voorafgaand aan de vragenlijsten werd besproken of de jongere voldoende leesvaardig was in het Nederlands of dat een andere taal de voorkeur had (vragenlijsten zijn beschikbaar in de talen: Nederlands, Engels, Arabisch en Tigrinya) en of de jongere de voorkeur had om de vragenlijsten zelfstandig of samen met de onderzoeker in te vullen.

De transcripten, opnames en ingevulde vragenlijsten worden gedurende het onderzoek digitaal opgeslagen in een map op de Y-schijf waar enkel de onderzoekers en meewerkende masterstudenten/student-assistenten toegang tot hebben. Eventuele hardcopy gegevens (ingevulde vragenlijsten) worden bewaard in een afgesloten kast in kamer 0027 van het Nieuwenhuisgebouw (Bladergroenvleugel). De resultaten van het onderzoek zullen vertrouwelijk en gepseudonimiseerd worden behandeld en niet herleidbaar zijn tot het onderzoek.

Data-analyse

Van de semigestructureerde interviews werden transcripten gemaakt aan de hand van F4 (transcribeerprogramma) en Word. Aan de hand van deze transcripten kon de

zelfredzaamheidscore van de jongeren worden gescoord. De zelfredzaamheidscore (afhankelijke variabele), de demografische variabelen en de mate van Nederlandse oriëntatie (onafhankelijke variabelen) werden geanalyseerd met behulp van IBM SPSS Statistics 27.

Voor de beschrijvende statistiek werd gekeken naar de verdeling van alle variabelen. Voor de kwantitatieve variabelen (aantal jaren onderwijs in geboorteland, leeftijd bij aankomst in Nederland, aantal maanden in Nederland, mate van Nederlandse oriëntatie en zelfredzaamheidscore) werden het gemiddelde, de mediaan, de modus, de standaardafwijking en minimum en maximum berekend. Daarna werd de samenhang tussen de onafhankelijke variabelen en de zelfredzaamheid getoetst aan de hand van t-toetsen en correlaties, om te bepalen wat potentiële relevante factoren zijn voor zelfredzaamheid. Vervolgens is een backward meervoudige regressieanalyse met alle variabelen uitgevoerd om te bepalen welke variabelen gezamenlijk gerelateerd zijn aan de zelfredzaamheid. Het significantieniveau werd hierbij gesteld op 0.10. Daarop zijn de assumpties van de backward meervoudige regressieanalyse gecontroleerd aan de hand van scatterplots, een residuenplot, een QQ-plot en variance inflation factor (VIF). Er is aan de assumptie van multicollineariteit voldaan als de VIF-waarden in de buurt van één zijn en onder de vier liggen. Om te onderzoeken hoe stabiel en betrouwbaar de data is bij veranderingen zijn er sensitiviteitsanalyses uitgevoerd.

Resultaten

Beschrijvende resultaten

Meer dan de helft van de jongeren was 16 jaar toen zij in Nederland aankwamen. De gemiddelde leeftijd dat de jongeren in Nederland aankwamen was 16.11 jaar (zie Tabel 2). Het overgrote deel van de jongeren was nog geen twee jaar in Nederland ten tijde van de afspraak (91.3%). De meeste jongeren waren 15 maanden in Nederland ten tijde van de afspraak. Het aantal jaren dat de jongeren onderwijs hadden gevolgd in hun geboorteland liep erg uiteen, van helemaal geen onderwijs gevolgd tot dertien jaar. Het gemiddelde aantal jaren onderwijs dat jongeren hadden gevolgd in hun geboorteland was bijna zes jaar (zie Tabel 2). De meeste jongeren scoorden een vijf als totaalscore op de mate van Nederlandse oriëntatie (18 jongeren - 19.8%). De totale zelfredzaamheidscores liepen van 43 tot en met 59 (minimale score is 13, maximale score is 65). De gemiddelde zelfredzaamheidscore was 53.31.

Tabel 2*Beschrijvende variabelen van de kwantitatieve variabelen*

Variabele	N	Gemiddelde	Mediaan	SD	Minimum	Maximum
Aantal jaren onderwijs in geboorteland	91	5.90	6	3.57	0	13
Leeftijd bij aankomst in Nederland	92	16.11	16.29	1.04	9.17	17.42
Aantal maanden in Nederland	92	17.83	15	12.69	5	112
Mate Nederlandse oriëntatie	91	4.48	5	1.98	0	8
Zelfredzaamheidscore	89	53.31	53.50	3.36	43	59

Bivariate relaties tussen de factoren en zelfredzaamheid*T-toetsen categorische variabelen en zelfredzaamheid*

De samenhang tussen enerzijds de dichotome factoren en anderzijds de zelfredzaamheid is getoetst aan de hand van t-toetsen (zie Tabel 3 en 4). Geslacht lijkt een potentiële relevante factor te zijn voor de zelfredzaamheid. Er is een significant verschil ($p = 0.035$, BHI: -2.95, -0.13) tussen alleenstaande gevluchte jongens ($M = 53.18$, $SD = 3.47$) en alleenstaande gevluchte meisjes ($M = 54.71$, $SD = 1.53$). De arbeidssituatie lijkt geen potentiële factor te zijn voor de zelfredzaamheid. Er is geen significant verschil gevonden ($p = 0.168$, BHI: -0.41, 2.41) tussen jongeren met werk ($M = 53.86$, $SD = 3.25$) en jongeren zonder werk ($M = 52.87$, $SD = 3.42$). Daarnaast lijkt de leeftijdsgrens van 18 jaar ook geen potentiële factor te zijn. Er is geen significant verschil gevonden ($p = 0.346$, BHI: -0.81, 2.28) tussen jongeren onder de 18 jaar ($M = 53.54$, $SD = 3.47$) en jongeren die 18 jaar of ouder waren ($M = 52.80$, $SD = 2.87$).

Tabel 3*Groepsstatistieken zelfredzaamheidscores voor geslacht, arbeidssituatie en leeftijd*

	N	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Standaardfout gemiddelde
Geslacht				
Man	81	53.18	3.47	0.39
Vrouw	8	54.71	1.53	0.54
Arbeidssituatie				
Wel werk	40	53.86	3.25	0.51
Geen werk	49	52.87	3.42	0.49
Leeftijd				
< 18 jaar	62	53.54	3.56	0.45
≥ 18 jaar	27	52.80	2.87	0.55

Tabel 4*Onafhankelijke t-toetsen categorische variabelen*

Variabele	<i>t</i>	<i>p</i>	95% BHI
Geslacht	-2.314	0.035	-2.94, -0.13
Arbeidssituatie	1.392	0.168	-0.41, 2.41
Leeftijd ten tijde van de afspraak (< 18 jaar of ≥ 18 jaar)	0.948	0.346	-0.81, 2.28

Correlaties kwantitatieve variabelen en zelfredzaamheid

De samenhang tussen de kwantitatieve variabelen enerzijds (aantal jaren onderwijs in geboorteland, leeftijd bij aankomst in Nederland, aantal maanden in Nederland, leeftijd ten tijde van afspraak en mate van Nederlandse oriëntatie) en de zelfredzaamheid anderzijds is getoetst aan de hand van correlaties (zie Tabel 5, eerste kolom). De leeftijd bij aankomst in Nederland lijkt een potentiële factor te zijn voor de zelfredzaamheid. De positieve correlatie geeft aan dat hoe ouder jongeren zijn bij aankomst in Nederland, hoe hoger de zelfredzaamheidscore is ($r = 0.186$, $p = 0.081$). De andere factoren lijken niet relevant te zijn

voor de zelfredzaamheid. Er zijn positieve niet-significante relaties tussen de zelfredzaamheid en aantal jaren onderwijs in geboorteland ($r = 0.022$, $p = 0.840$), zelfredzaamheid en leeftijd ten tijde van de afspraak ($r = 0.072$, $p = 0.501$) en de zelfredzaamheid en de mate van Nederlandse oriëntatie ($r = 0.057$, $p = 0.598$). Er is een negatieve niet-significante relatie tussen zelfredzaamheid en aantal maanden in Nederland ($r = -0.140$, $p = 0.189$).

Bij inspectie van de scatterplots vallen twee outliers op (zie Figuur 2). Een inhoudelijke bestudering van de outliers laat zien dat de outliers twee uitzonderlijke jongeren vertegenwoordigen die erg verschillen van de overige jongeren in de steekproef. Er zijn twee jongeren die aanzienlijk jonger waren bij aankomst in Nederland dan de andere jongeren. Met leeftijden van 9 en 12 jaar wijken deze jongeren sterk af van de rest van de steekproef. Door de jongere leeftijd bij aankomst vallen deze outliers ook op bij het aantal maanden dat zij in Nederland verblijven. Met 59 en 112 maanden vallen deze outliers op in de scatterplots (zie Figuur 2). De outliers beïnvloeden de correlaties aanzienlijk. Om deze reden is ervoor gekozen om een analyse met en zonder outliers uit te voeren.

Een analyse zonder de outliers liet andere correlaties zien (zie Figuur 3). Leeftijd bij aankomst in Nederland lijkt nu geen potentiële factor te zijn voor zelfredzaamheid ($r = 0.040$, $p = 0.715$) (zie Tabel 5, kolom 2). Het aantal maanden in Nederland is veranderd van een negatieve naar een positieve correlatie met zelfredzaamheid, maar lijkt vooralsnog geen potentiële factor te zijn voor zelfredzaamheid ($r = 0.077$, $p = 0.478$).

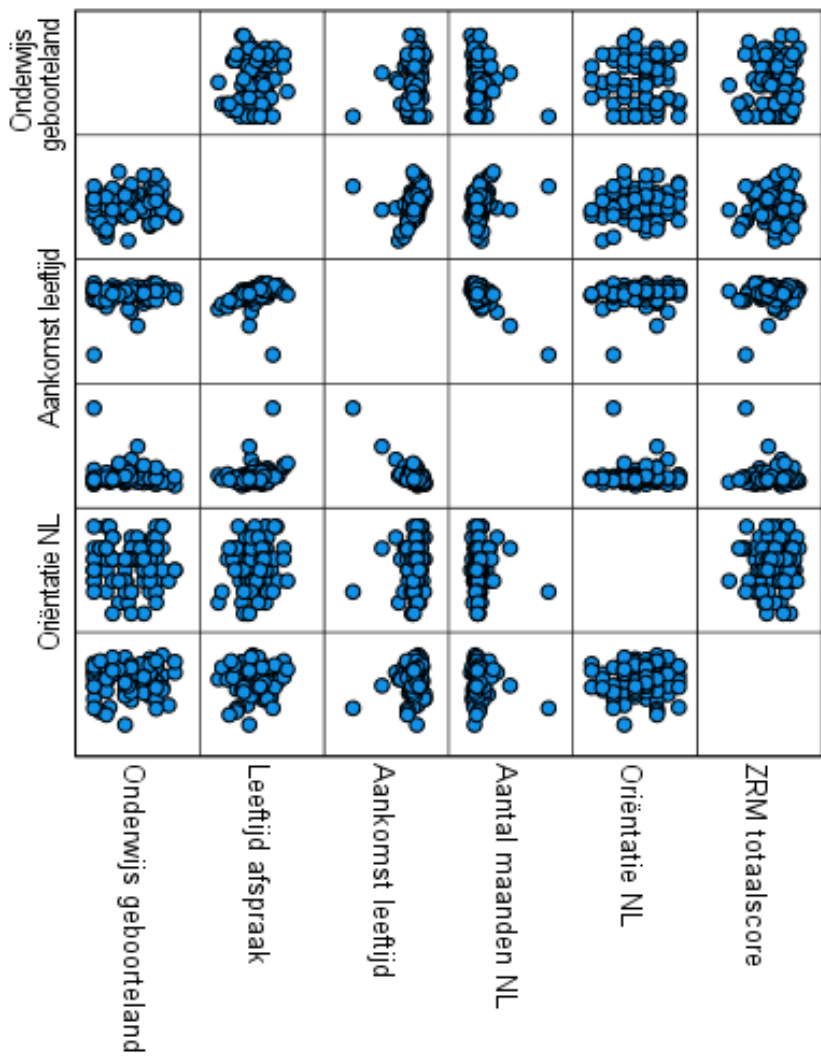
Tabel 5

Correlaties met zelfredzaamheidsscore

	Met outliers		Zonder outliers	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Aantal jaren onderwijs in geboorteland	0.022	0.840	-0.014	0.899
Leeftijd bij aankomst in Nederland	0.186	0.081	0.040	0.715
Aantal maanden in Nederland	-0.140	0.189	0.077	0.478
Leeftijd ten tijde van afspraak	0.072	0.501	0.105	0.335
Mate van Nederlandse oriëntatie	0.057	0.598	0.034	0.757

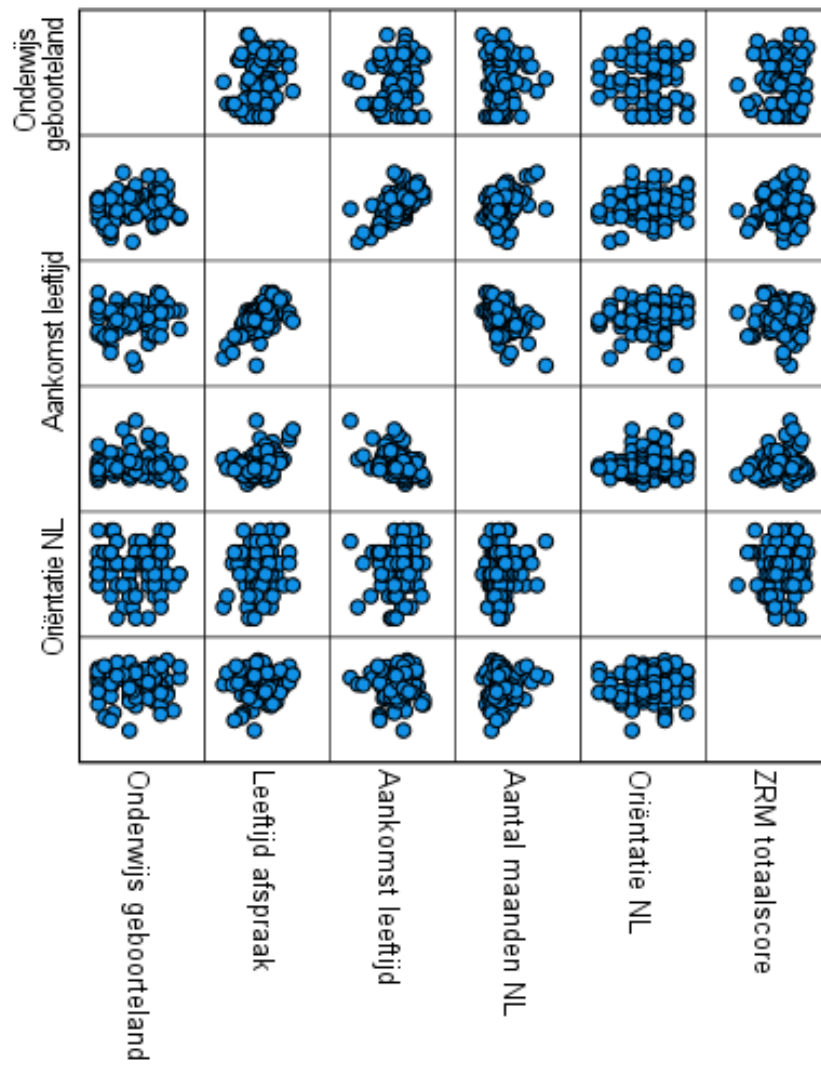
Figuur 2

Scatterplot matrix

Figuur 3

Scatterplot matrix zonder outliers

Meervoudige regressieanalyses

Alle factoren (geslacht, leeftijd ten tijde van de afspraak (zowel exacte leeftijd als de leeftijdsgrens van 18 jaar), leeftijd bij aankomst in Nederland, aantal jaren onderwijs in geboorteland, aantal maanden in Nederland, arbeidssituatie en mate van Nederlandse oriëntatie) zijn gelijktijdig in het backward meervoudige regressiemodel ingevoerd, waarbij alle niet-significante variabelen stapsgewijs werden verwijderd op basis van hun p-waarden. De eliminatieprocedure begon met het verwijderen van het aantal jaren onderwijs gevolgd in het geboorteland. Achtereenvolgens werden exacte leeftijd ten tijde van de afspraak, geslacht, de mate van Nederlandse oriëntatie en arbeidssituatie verwijderd. Het uiteindelijke model is een model met leeftijd ten tijde van de afspraak ($< 18 / \geq 18$ jaar), leeftijd bij aankomst in Nederland en het aantal maanden in Nederland als verklarende factoren (zie Tabel 6, eerste kolom). Deze verklaren tezamen 5.5% van de variantie van de zelfredzaamheidsscores.

Het verwijderen van de outliers heeft geringe invloed gehad op de meervoudige regressieanalyse. Er zijn kleine veranderingen in de regressiecoëfficiënten, betrouwbaarheidsintervallen en p-waarden (zie Tabel 6, tweede kolom). Deze veranderingen zijn zo klein dat er gesteld kan worden dat de resultaten vrijwel vergelijkbaar zijn. De factoren verklaren tezamen 2.8% van de variantie van de zelfredzaamheidsscores.

Tabel 6

Uiteindelijke meervoudige regressieanalyse

	Model 1 (met outliers)			Model 2 (zonder outliers)		
	b (se)	95% BHI	p	b (se)	95% BHI	p
Constante	21.002 (13.719)	-6.285, 48.289	0.130	26.349 (13.705)	-0.910, 53.608	0.058
Leeftijd afspraak ($< 18 / \geq 18$ jaar)	-2.412 (1.112)	-4.623, -0.200	0.033	-2.303 (1.107)	-4.504, -0.102	0.040
Leeftijd aankomst NL	2.056 (0.840)	0.386, 3.726	0.016	1.679 (0.844)	0.000, 3.359	0.050
Aantal maanden NL	0.129 (0.071)	-0.012, 0.271	0.072	0.170 (0.080)	0.011, 0.330	0.037
R ² en adj. R ²	0.296, 0.055			0.062, 0.028		

Assumpties meervoudige regressieanalyses

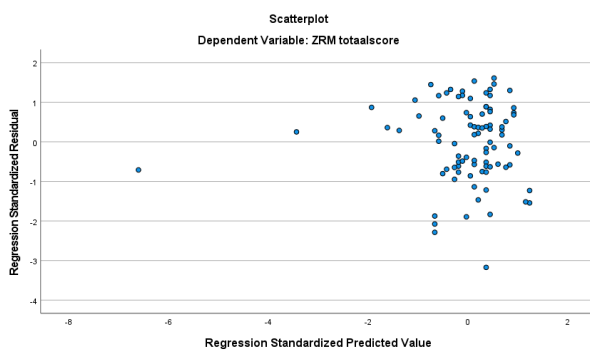
De assumpties van het model met outliers zijn gecontroleerd. Homoscedasticiteit is gecontroleerd door een residuenplot (zie Figuur 4). Er is geen systematisch patroon geconstateerd wat zou kunnen duiden op heteroscedasticiteit. De meeste residuen zijn willekeurig verdeeld en liggen tussen -3 en 3. Wel valt er één outlier op die buiten de gestelde waarde van -3 ligt. De residuele outlier kan verklaard worden, omdat het verschil (-10.55) tussen de verwachte zelfredzaamheidscore (53.55) en de daadwerkelijke zelfredzaamheidscore (43.00) meer dan drie keer groter is dan de standaard residu (-3.173). Cook's distance is berekend om de invloed van de residuele outlier te beoordelen. Cook's distance had een minimale waarde van 0.00 en een maximale waarde van 0.523. Cook's distance voor deze residuele outlier was 0.066. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de invloed van de residuele outlier niet zo groot is dat het de analyse beïnvloedt. Ook liggen er twee punten buiten de puntenwolk, maar deze punten liggen wel binnen de gestelde waarden van -3 en 3. Ondanks deze outlier kan er vastgesteld worden dat de residuen over het algemeen gelijkmatig verspreid zijn. Om te controleren of de residuen van de zelfredzaamheidscores normaal verdeeld zijn, is er gebruik gemaakt van een QQ-plot. De punten van de QQ-plot liggen grotendeels op de normaliteitslijn (zie Figuur 6). Echter, de punten wijken aan de uiteindes van de normaliteitslijn wat af. Dit wijst erop dat de residuen van de zelfredzaamheidscores af kunnen wijken van een normale verdeling. Voor de multicollineariteit is er gekeken naar de VIF-waarden (zie Tabel 7, eerste kolom). De VIF-waarde van leeftijd ten tijde van de afspraak ligt onder de vier (niet dicht bij de één) en is acceptabel. Daarentegen liggen de VIF-waarden van leeftijd bij aankomst en aantal maanden boven de vier en is er niet aan de assumptie voldaan.

Het verwijderen van de outliers heeft deels gezorgd voor een verbetering in de naleving van de assumpties. De outliers hadden een grote invloed op de lineariteit van de factoren. Het verwijderen van de outliers heeft de lineaire relatie tussen de factoren en de zelfredzaamheidscores verduidelijkt (zie Figuur 3). Er zijn geen outliers meer aanwezig en er zijn geen niet-lineaire patronen geconstateerd. Hierdoor kan gesteld worden dat er is voldaan aan de assumptie van lineariteit. Bij het controleren van de homoscedasticiteit blijft de residuele outlier aanwezig, maar zijn de meeste punten willekeurig verdeeld tussen de gestelde waarden (zie Figuur 5). Er kan verondersteld worden dat er wel aan de assumptie is voldaan. Bij de QQ-plot is er onderaan de normaliteitslijn een kleine verandering geconstateerd (zie Figuur 7). De punten zijn op of dicht bij de normaliteitslijn gaan liggen.

Dit betekent dat het verwijderen van de outliers een positieve invloed heeft gehad op de normaliteitsverdeling van de residuen. Daarnaast hebben de outliers een grote invloed gehad op de multicollineariteit. Door het verwijderen van de outliers bevinden alle VIF-waarden zich onder de vier (zie Tabel 7, tweede kolom). Dit impliceert dat de factoren voldoende onafhankelijk van elkaar zijn en er is voldaan aan de assumptie.

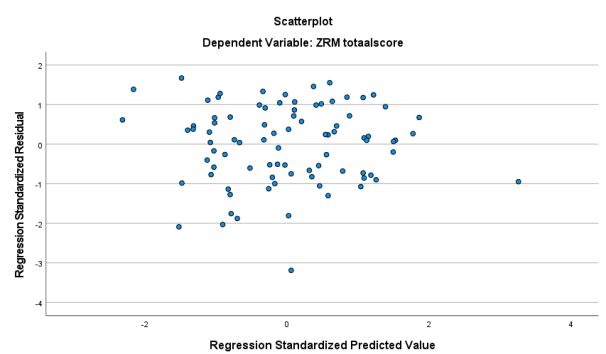
Figuur 4

Residuenplot

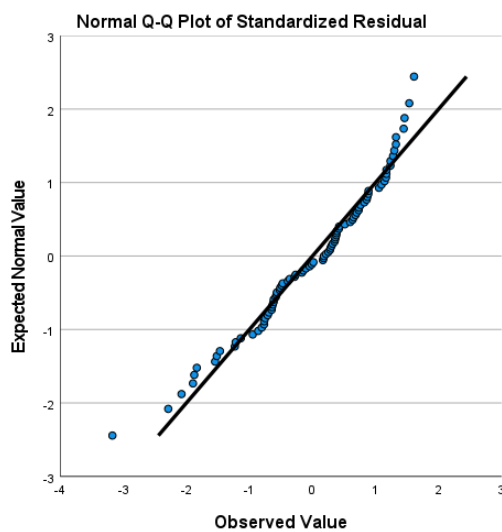
Figuur 5

Residuenplot zonder outliers

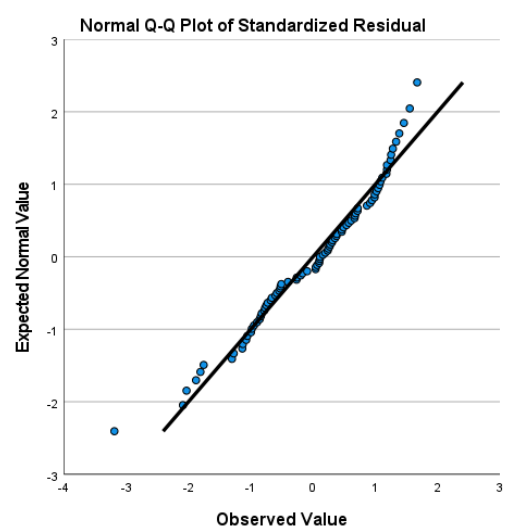
Figuur 6

QQ-plot

Figuur 7

QQ-plot zonder outliers

Tabel 7*VIF-waarden multicollineariteit*

Variabele	VIF-waardes	
	Met outliers	Zonder outliers
Leeftijd ten tijde van de afspraak (< 18 / ≥ 18 jaar)	2.118	2.077
Leeftijd bij aankomst in Nederland	6.241	2.317
Aantal maanden in Nederland	6.605	2.207

Keuze meervoudig regressiemodel

Hoewel het model zonder outliers beter voldoet aan de assumpties dan het model met outliers, zijn de resultaten van beide modellen vergelijkbaar. De outliers hebben weinig invloed op de resultaten. Dat de resultaten van de modellen vergelijkbaar zijn, geeft aan dat het model robuust is en dus bestand is tegen de outliers en schendingen van de assumpties. Daarom is er gekozen om het oorspronkelijke model (met outliers) aan te houden.

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning onderzocht. Uit de bivariate analyses blijkt dat geslacht gerelateerd is aan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren blijken meer zelfredzaam te zijn dan mannelijke alleenstaande gevluchte jongeren. Echter, uit de resultaten blijkt dat geslacht niet gerelateerd is aan de zelfredzaamheid als er gekeken wordt naar de gezamenlijke invloed van de factoren op de zelfredzaamheid. De invloed van geslacht op zelfredzaamheid wordt dus mogelijk verklaard vanuit andere factoren. De leeftijdsgrens van 18 jaar, het aantal maanden dat de jongeren in Nederland zijn en de leeftijd bij aankomst in Nederland blijken gezamenlijk gerelateerd te zijn aan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning. Deze bevindingen kunnen helpen de begeleiding van deze kwetsbare jongeren te verbeteren.

Jongeren die 18 jaar of ouder zijn, blijken minder zelfredzaam te zijn dan jongeren die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt. De leeftijdsgrens van 18 jaar was voor 1 januari 2023 van groot belang voor het ontvangen van begeleiding en andere voorzieningen

van de overheid voor alleenstaande gevluchte jongeren. De resultaten van dit onderzoek over de leeftijdsgrens van 18 jaar komen overeen met eerder onderzoek van de kinderombudsman en ombudsman (Ruitenberg et al., 2022). Het onderzoek van de kinderombudsman en ombudsman benadrukt dat jongeren zich tot hun achttiende levensjaar bevinden in een pedagogische en beschermde omgeving waarbij ze dagelijkse begeleiding ontvangen en veel zaken voor hen geregeld worden. Voor 1 januari 2023 stopten (veel van) de voorzieningen vanuit de overheid als de jongeren 18 jaar werden. Hierbij werd er geen rekening mee gehouden dat alleenstaande gevluchte jongeren een bijzonder kwetsbare groep zijn. Er werd een te grote verantwoordelijkheid verwacht van deze jongeren als zij 18 jaar werden. Dit ging ten koste van hun zelfredzaamheid (Ruitenberg et al., 2022). Dit onderzoek draagt bij aan groeiend bewijs dat blijvende begeleiding van alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning ook na het worden van 18 jaar van buitengewoon belang is. Het benadrukt dat de duur van begeleiding niet afhankelijk moet zijn van de leeftijd maar de mate van zelfredzaamheid van de jongeren.

Dit onderzoek kan tevens bijdragen aan het verbeteren van de begeleiding van alleenstaande gevluchte jongeren. Het blijkt dat jongeren die langer in Nederland verblijven een hogere mate van zelfredzaamheid hebben in vergelijking met jongeren die korter in Nederland verblijven. Deze bevindingen impliceren dat jongeren tijd nodig hebben om de Nederlandse systemen te begrijpen. Dit sluit aan bij eerdere onderzoeken waaruit bleek dat het begrijpen van de Nederlandse systemen een denkomslag vraagt van alleenstaande gevluchte jongeren die vaak andere systemen gewend zijn. Tijd en begeleiding zorgen ervoor dat de jongeren kunnen wennen aan de Nederlandse systemen en vaardigheden kunnen ontwikkelen die hen helpen om zich (zelfstandig) te kunnen redden (Halpern, 2008; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019; Ruitenberg et al., 2022). Begeleiding kan de ontwikkeling van de zelfredzaamheid in Nederland stimuleren door jongeren te helpen bij het begrijpen van de Nederlandse systemen en passende vaardigheden hierbij aan te leren.

Het aanleren van passende vaardigheden is tevens van belang voor jongeren die met een jongere leeftijd aankwamen in Nederland. Jongeren die met een jongere leeftijd aankwamen in Nederland blijken minder zelfredzaam te zijn dan jongeren die met een oudere leeftijd aankwamen. Dit gaat haaks in tegen de verwachting dat jongeren met een oudere leeftijd bij aankomst minder zelfredzaam zouden zijn, omdat zij weinig tijd hadden voor het leren van de Nederlandse systemen. Echter, eerdere literatuur sluit aan bij de bevinding dat jongeren met een oudere leeftijd zelfredzamer zijn. Het blijkt immers dat levensvaardigheden

individuen helpen om zelfredzaam te worden (Kaplan, 2009; Mallon, 1992). De graduele ontwikkeling van deze levensvaardigheden impliceert dat oudere jongeren meer vaardigheden hebben en dit van positieve invloed is op de zelfredzaamheid (Chavda & Trivedi, 2015). Het aanleren van vaardigheden, zoals communicatievaardigheden en probleemoplossende vaardigheden, kan jongeren die met een jongere leeftijd in Nederland aankwamen dus helpen bij de ontwikkeling van zelfredzaamheid.

Limitaties en validiteit

In 2021 werden in Nederland 87% van de asielaanvragen aangevraagd door mannelijke alleenstaande gevluchte jongeren (IND, 2022). De meeste alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland komen uit Syrië (32%) en Eritrea (21%) (IND, 2022). Van de alleenstaande gevluchte jongeren is 95% tussen de 12 en 18 jaar bij aankomst in Nederland. Deze cijfers uit de populatie zijn vergelijkbaar met de steekproef. De steekproef bestond voor 92% uit mannen. De meeste jongeren kwamen ook uit Syrië (59.8%) en Eritrea (18.5%) en van de jongeren was 98.9% tussen de 12 en 18 jaar bij aankomst in Nederland. Hiermee is de getrokken steekproef representatief wat betreft geslacht, geboortelanden en leeftijd bij aankomst voor de gestelde populatie van alleenstaande gevluchte jongeren. Wat betreft opleidingsniveau en arbeidssituatie zijn er geen gegevens bekend over alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. De representatieve steekproef maakt het mogelijk dat de getrokken conclusies gegeneraliseerd kunnen worden naar de gestelde populatie en komt de externe validiteit ten goede.

Voor het beoordelen van de constructvaliditeit van de ZRM is zorgvuldig gekeken naar de toepassing van het instrument bij alleenstaande gevluchte jongeren met een Nederlandse verblijfsvergunning. Bij het beoordelen van de zelfredzaamheid is het van belang dat er wordt gekeken naar meerdere domeinen van de zelfredzaamheid (Seff et al., 2021) zoals huisvesting, educatie, werk en inkomen, sociale relaties, mentale gezondheid en middelengebruik (Harder et al., 2011; Schwartz-Tayri & Spiro, 2017). Met behulp van de ZRM lukt het om (dertien) verschillende domeinen van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren te scoren. Echter, het is de vraag in welke mate alle domeinen daadwerkelijk de zelfredzaamheid van de alleenstaande gevluchte jongeren meten. Ten eerste, alle jongeren scoren maximaal op de basale ADL. Dit roept de vraag op of het voor de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren wel van belang is om de fysieke mogelijkheden en persoonlijke hygiëne te meten. Over het algemeen hebben deze jongeren geen (fysieke of verstandelijke) beperkingen die invloed zouden kunnen hebben op de basale

ADL. Dientengevolge is het logisch dat alle jongeren maximaal scoren op dit domein. Om deze reden kunnen er twijfels worden getrokken bij het belang van basale ADL om de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren te meten.

Ten tweede, sociale en culturele normen kunnen van invloed zijn op wat onder zelfredzaamheid wordt verstaan (Seff et al., 2021; Terrill, 1977). Zo kan het zijn dat de culturele normen en waarden van de jongeren van invloed zijn op de zelfredzaamheidsscores. Bij de ZRM-J is een van de indicatoren bij sociaal netwerk of de jongere veel steunend contact heeft met leeftijdsgenoten. Vanuit westerse sociale en culturele normen past dit bij een goed sociaal netwerk. Echter, bij bevraging van dit punt, door bijvoorbeeld te vragen of jongeren moeilijke dingen ook bespraken met leeftijdsgenoten, gaven veel jongeren aan moeilijke dingen niet te delen met leeftijdsgenoten. Hierdoor is het mogelijk dat jongeren een lagere score kregen op het domein sociaal netwerk, omdat zij bijvoorbeeld weinig steunend contact hadden met leeftijdsgenoten. Echter, het past bij de Arabische cultuur om privé zaken niet te bespreken buiten de familie (Hayat, 2007). Voor het meten van de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland is het dus de vraag of zelfredzaamheid niet te afhankelijk is van westerse sociale en culturele normen die op alleenstaande gevluchte jongeren worden toegepast, terwijl zij andere sociale en culturele normen hebben.

Ten derde, de ZRM brengt het functioneren van individuen in kaart op één specifiek moment. De momentopname heeft invloed op zelfredzaamheidsscore. Om dit te illustreren wordt een voorbeeld gegeven. Een jongere gaf tijdens de afspraak aan op het moment te weinig geld te hebben om de basisbehoeften te kunnen betalen in de maand, wat van invloed was op het domein financiën. Een week later zou de jongere beginnen met werken en hiermee dus meer geld verdienen, waardoor de jongere verwachtte dat hij dan wel voldoende geld zou hebben voor de basisbehoeften. De jongere had dus een andere score gehad als de afspraak een week later was geweest. Er zijn dus nog mogelijkheden om de constructvaliditeit te vergroten. Hierdoor moet rekening worden gehouden met de accuraatheid van de conclusies.

Er zijn enkele aanpassingen gedaan aan de ZRM die de constructvaliditeit waarschijnlijk ten goede komen. Zo is de scoring van het domein huisvesting afgesteld op de kindergroepen (KWG) en kleine wooneenheden (KWE) waar de meeste alleenstaande gevluchte jongeren wonen. Bovendien zijn drie domeinen aangepast op basis van onderzoek naar de inter- en intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid van de ZRM bij alleenstaande gevluchte jongeren (van der Molen, 2022) zodat de indicatoren concreter werden en het construct zelfredzaamheid beter gemeten kon worden.

Bovendien is gekeken naar de toepassing van de AHIMSA om de constructvaliditeit te beoordelen. In plaats van vier mogelijke oriëntatiescores is de scoring aangepast naar twee mogelijke oriëntatiescores (wel of geen Nederlandse oriëntatie). Door zowel volledige Nederlandse oriëntatie (assimilatie) en deels Nederlandse oriëntatie (integratie) met één te scoren, geven zij dezelfde mate van Nederlandse oriëntatie aan. Echter, de verschillende acculturatiestrategieën geven verschillende patronen van oriëntatie aan. Bijvoorbeeld: twee jongeren scoren allebei acht (maximale score). De score geeft aan dat de jongeren beide in dezelfde mate Nederlands georiënteerd zijn. Echter, een jongere kan hierbij op alle items assimilatie scoren en de andere jongere kan op alle items integratie scoren. De ene jongere heeft naast een mate van Nederlandse georiënteerdheid, ook een mate van georiënteerdheid naar het geboorteland, terwijl de andere jongere volledig Nederlands georiënteerd is. Dit impliceert dat er een verschil is in de mate van Nederlandse oriëntatie bij dezelfde score. Dit heeft negatieve invloed op de interpretatie van de scores en daarmee op de constructvaliditeit. Bij de getrokken conclusies moet dus rekening gehouden worden tekortkomingen in de nauwkeurigheid van de conclusies.

De interne validiteit is mogelijk beïnvloed door de manier waarop de data zijn verzameld. Mentoren hebben jongeren gevraagd die aan de inclusiecriteria voldeden of zij deel wilden nemen aan het onderzoek. Hierdoor is de selectie van de respondenten afhankelijk van de keuzes van de mentoren. Hierdoor kan selectiebias optreden, omdat de mentoren mogelijk kiezen om bepaalde jongeren juist wel te vragen om deel te nemen aan het onderzoek en andere jongeren juist niet. Een mentor gaf bijvoorbeeld aan dat zij alleen jongeren had gevraagd waarvan zij verwachtte dat ze wel deel wilden nemen aan het onderzoek. De selectieve keuzes van de mentoren kunnen ervoor zorgen dat de steekproef geen volledig beeld van de populatie geeft. Dit kan invloed hebben op de representativiteit van de steekproef en daarmee de interne validiteit. Bij de conclusies moet daarom rekening gehouden worden met een mogelijk gebrek van de representativiteit van de steekproef.

De statistische conclusievaliditeit werd negatief beïnvloed doordat er niet werd voldaan aan de assumpties van de meervoudige regressieanalyse. Het niet voldoen aan de assumpties kon invloed hebben op de interpretatie van de resultaten en betrouwbaarheid van de geschatte parameters en dus de analyses van het onderzoek vertekenen. Door de twee opvallende outliers te verwijderen werd er wel voldaan aan alle assumpties. Wel bleek dat er vrijwel geen verschil in resultaten waarneembaar was tussen de twee meervoudige regressieanalyses (met en zonder outliers). Dit komt de statistische conclusievaliditeit ten goede en betekent dat de resultaten, ondanks de schending van de assumpties en de outliers,

een betrouwbare consistente basis vormen voor de conclusies.

Daarnaast kan de steekproefomvang van invloed zijn op de statistische conclusievaliditeit. De relatief kleine steekproefomvang kan negatieve invloed hebben op de power van het onderzoek, omdat dit kan betekenen dat bepaalde effecten niet gevonden kunnen worden. Daarom is het significantieniveau op 0.10 gesteld. Echter, hierdoor is er een groter risico op een type-I fout. Een grotere steekproefomvang kan de statistische conclusievaliditeit en de getrokken conclusies versterken.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek wordt aangeraden om het opleidingsniveau van alleenstaande minderjarige vluchtelingen mee te nemen in de analyses. Door een gebrek aan data was het includeren van het opleidingsniveau niet mogelijk in dit onderzoek. Uit onderzoek in de Verenigde Staten blijkt dat het opleidingsniveau van alleenstaande gevluchte jongeren invloed heeft op de mate van hun zelfredzaamheid (Evans et al., 2021). Het is daarom aan te raden om deze factor te includeren in vervolgonderzoek. Bovendien was het door de verdeling van steekproefgrootte niet mogelijk om analyses uit te voeren met het geboorteland. Het geboorteland kan wellicht wel van invloed zijn op de zelfredzaamheid van de jongeren (Halpern, 2008; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2019). Daarom is het van belang dat hier nog onderzoek naar gedaan wordt. Door meer onderzoek naar gerelateerde factoren kan de zelfredzaamheid van alleenstaande gevluchte jongeren verbeterd worden.

Hoewel de steekproef representatief was voor alleenstaande gevluchte jongeren, betekent dit ook dat er voorzichtige conclusies gesteld moeten worden over vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren. Vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren zijn ondervertegenwoordigd in de populatie en omvatten slechts 8% van de steekproef. Om beter zicht te krijgen op de zelfredzaamheid van vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren wordt daarom aanbevolen om specifiek onderzoek te doen dat zich focust op vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren.

Voor het verbeteren van de kwaliteit voor vervolgonderzoek is het van wezenlijk belang dat de psychometrische eigenschappen van de ZRM en ZRM-J ook onderzocht worden voor alleenstaande gevluchte jongeren. Hierdoor kan de betrouwbaarheid en validiteit vergroot worden. Tevens zal een grotere steekproefomvang de validiteit vergroten.

Aanbevelingen voor de praktijk

Uit de resultaten blijkt dat jongeren die 18 jaar en ouder zijn minder zelfredzaam zijn dan alleenstaande gevluchte jongeren die nog geen 18 jaar zijn. Tevens blijkt uit ander onderzoek en de praktijk dat veel alleenstaande gevluchte jongeren nog niet voldoende zelfredzaam zijn en hierdoor in de problemen komen zodra zij 18 jaar zijn geworden (Ruitenberg et al., 2022). Het bereiken van deze leeftijd heeft grote invloed op de ondersteuning die de jongeren ontvangen van de overheid. Echter, voor het ontvangen van begeleiding zou niet de leeftijd van de jongeren doorslaggevend moeten zijn (oftewel 18 jaar worden), maar de mate van zelfredzaamheid van de jongeren (Ruitenberg et al., 2022). Een aanbeveling voor de praktijk is dan ook dat er bij het ontvangen en stopzetten van hulp en begeleiding van alleenstaande gevluchte jongeren gekeken moet worden naar de mate van zelfredzaamheid in plaats van naar de leeftijd. Hierin is al een grote stap gezet. Sinds 1 januari 2023 hebben alleenstaande gevluchte jongeren de mogelijkheid om gebruik te maken van verlengde opvang. Hierbij wordt een doorgaande lijn geboden op het gebied van wonen en begeleiding aan de jongeren tot maximaal 21 jaar om zo de zelfredzaamheid en integratie van jongeren te bevorderen (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2022).

Literatuur

- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. & Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology*, 55(3), 303–332. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>
- Brook, M. I., & Ottemöller, F. G. (2020). A new life in Norway: The adaptation experiences of unaccompanied refugee minor girls. *Children and Youth Services Review*, 117, 105287. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105287>
- Chavda, M. D., & Trivedi, B. K. (2015). Impact of Age on Skills Development in Different Groups of Students. *International Journal of Information and Education Technology*, 5(1), 55–59. <https://doi.org/10.7763/ijiet.2015.v5.476>
- Chan, R. C. H. (2022). A social cognitive perspective on gender disparities in self-efficacy, interest, and aspirations in science, technology, engineering, and mathematics (STEM): the influence of cultural and gender norms. *International Journal of STEM Education*, 9(1). <https://doi.org/10.1186/s40594-022-00352-0>
- Daniel-Calveras, A., Baldaquí, N., & Baeza, I. (2022). Mental health of unaccompanied refugee minors in Europe: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 133, 105865. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105865>
- Digidiki, V., & Bhabha, J. (2018). Sexual abuse and exploitation of unaccompanied migrant children in Greece: Identifying risk factors and gaps in services during the European migration crisis. *Children and Youth Services Review*, 92, 114–121. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.02.040>
- Erikson, E. (1968). Identity, youth and crisis. New York: W. W. Norton Company, 1968. *Behavioral Science*, 14(2), 154–159. <https://doi.org/10.1002/bs.3830140209>

- Eurostat (z.d.). Asylum applicants considered to be unaccompanied minors by citizenship, age and sex Annual data [database].
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyunaa&lang=en
- Evans, K. (2021). *Paths to Self-Sufficiency for Youth Served Through the Unaccompanied Refugee Minor Foster Care Program in the United States*. SpringerLink.
<https://doi.org/10.1007/s12134-021-00900-7>
- Fassaert, T., Lauriks, S., van de Weerd, S., de Wit, M., & Buster, M. (2013). Ontwikkeling en betrouwbaarheid van de Zelfredzaamheid-Matrix. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 91(3), 169–177. <https://doi.org/10.1007/s12508-013-0059-7>
- Fassaert, T., Lauriks, S., van de Weerd, S., Theunissen, J., Kikkert, M., Dekker, J., Buster, M., & de Wit, M. (2014). Psychometric Properties of the Dutch Version of the Self-Sufficiency Matrix (SSM-D). *Community Mental Health Journal*.
<https://doi.org/10.1007/s10597-013-9683-6>
- Gibbs, J. T., & Bankhead, T. (2000). Joblessness and Hopelessness. *Journal of Ethnic And Cultural Diversity in Social Work*, 9(1–2), 1–20.
https://doi.org/10.1300/j051v09n01_01
- Groark, C., Sclare, I. & Raval, H. (2011). Understanding the experiences and emotional needs of unaccompanied asylum-seeking adolescents in the UK. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 16(3), 421–442. <https://doi.org/10.1177/1359104510370405>
- Halpern, P. (2008). *Refugee Economic Self-Sufficiency: An Exploratory Study of Approaches Used in Office of Refugee Resettlement Programs*. ASPE.
<https://aspe.hhs.gov/reports/refugee-economic-self-sufficiency-exploratory-study-approaches-used-office-refugee-resettlement-0>

- Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix 2017*. (2017). Zelfredzaamheidmatrix.nl.
<https://www.zelfredzaamheidmatrix.nl/wp-content/uploads/200303-Handleiding-Zelfredzaamheid-Matrix-2017-v2.0.pdf>
- Harder, A. T., Knorth, E. J. & Kalverboer, M. E. (2011). Transition secured? A follow-up study of adolescents who have left secure residential care. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2482–2488. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.08.022>
- Hayat, M. Q. (2007). Privacy and Islam: From the Quran to data protection in Pakistan. *Information & Communications Technology Law*, 16(2), 137–148.
<https://doi.org/10.1080/13600830701532043>
- Hofstede, G. J. (2021). *The 6 dimensions of national culture by Geert Hofstede*.
<https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/>
- Hofstede, G. J., Minkov, M. & Hofstede, G. (2016). *Allemaal andersdenkenden: omgaan met cultuurverschillen*. Uitgeverij Atlas Contact.
- Hos, R. (2020). The Lives, Aspirations, and Needs of Refugee and Immigrant Students With Interrupted Formal Education (SIFE) in a Secondary Newcomer Program. *Urban Education* 55(7), 1021-1044. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0042085916666932>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). (2021). *Analyse instroom alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Ministerie van Justitie en Veiligheid.
<https://ind.nl/nl/documenten/08-2022/analyse-instroom-alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-juni-2022.pdf>
- Kaplan, S. N., Skolnik, L., & Turnbull, A. (2009). Enhancing the empowerment of youth in foster care: supportive services. *Child Welfare*, 88(1), 133–161.
<https://europepmc.org/article/MED/19653457>

- Mallon, G. (1992). Junior life skills: an innovation for latency-age children in out-of-home care. *PubMed*, 71(6), 585–591. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/1424950>
- Mary, A. A. (2013). Re-evaluating the concept of adulthood and the framework of transition. *Journal of Youth Studies*, 17(3), 415–429. <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.853872>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2019). *Financiële zelfredzaamheid van statushouders: een proces van begeleid loslaten*. <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/rapporten/2019/06/27/financiele-zelfredzaamheid-van-statushouders>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022a). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Asielbeleid | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-amv>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2022b). *Hoe verloopt het aanvragen van asiel?* Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/procedure-asielzoeker>
- O'Brien, C. V., & Charura, D. (2022). Refugees, asylum seekers, and practitioners' perspectives of embodied trauma: A comprehensive scoping review. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. <https://doi.org/10.1037/tra0001342>
- Osgood, D. W., Foster, E. M., & Courtney, M. E. (2010). Vulnerable Populations and the Transition to Adulthood. *The Future of Children*, 20(1), 209–229. <https://doi.org/10.1353/foc.0.0047>
- Potocky-Tripodi, M. (2003). Refugee Economic Adaptation. *Journal of Social Service Research*. https://doi.org/10.1300/J079v30n01_04

- Qin, D. B., Saltarelli, A., Rana, M., Bates, L., Lee, J. A., & Johnson, D. J. (2015). “My Culture Helps Me Make Good Decisions”. *Journal of Adolescent Research*, 30(2), 213–243. <https://doi.org/10.1177/0743558414547097>
- Rodriguez, A., Shih, R. A., Troxel, W. M., & D’Amico, E. J. (2023). Differential item functioning of the Acculturation, Habits, and Interests Multicultural Scale for Adolescents (AHIMSA) by race/ethnicity. *International Journal of Intercultural Relations*, 92, 101740. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2022.101740>
- Ruitenburg, M., de Jong, A., Verheul, R., el Haji, S., Tuzgöl, S. & Naaktgeboren, S. (2022). *Alleen volwassen worden. Onderzoek naar knelpunten bij overgang meerderjarigheid amv’s met verblijfsstatus*. De Kinderombudsman en Nationale ombudsman. <https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/Rapport%20Alleen%20volwassen%20worden.pdf>
- Şahin Mencütek, Z., & Nashwan, A. J. J. (2020). Employment of Syrian refugees in Jordan: challenges and opportunities. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 30(6), 500–522. <https://doi.org/10.1080/15313204.2020.1753614>
- Schwartz-Tayri, T. M. & Spiro, S. E. (2017). The Other Side of the Bridge: A Follow-Up Study of Israeli Young Adults Who Participated in A Transitional Housing Program after Aging Out from Care. *Residential Treatment for Children & Youth*, 34(3–4), 311–324. <https://doi.org/10.1080/0886571x.2017.1334164>
- Seff, I., Leeson, K., & Stark, L. (2021). Measuring self-reliance among refugee and internally displaced households: the development of an index in humanitarian settings. *Conflict and Health*, 15(1). <https://doi.org/10.1186/s13031-021-00389-y>
- Spanjaard, H. & Slot, W. (2015). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook. *Kind & Adolescent Praktijk*, 14(3), 14–21. <https://doi.org/10.1007/s12454-015-0029-0>

- Terrill, R. (1977). China and the World: Self-Reliance or Interdependence? *Foreign Affairs*.
<https://doi.org/10.2307/20039646>
- UNHCR. (2005). *Handbook for Self-reliance*. United Nations High Commissioner for Refugees. <https://www.unhcr.org/44bf7b012.pdf>
- Unger, J. B., Gallaher, P., Shakib, S., Ritt-Olson, A., Palmer, P. H., & Johnson, C. A. (2002). The AHIMSA Acculturation Scale: *The Journal of Early Adolescence*, 22(3), 225–251. <https://doi.org/10.1177/02731602022003001>
- Van der Molen, E. T. (2022) Inter- en intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid van de ZRM voor alleenstaande gevluchte jongeren. Master thesis, Pedagogische en Onderwijswetenschappen, Rijksuniversiteit van Groningen.
- Van Den Toren, S. J., Van Grieken, A., De Kroon, M. L. A., Mulder, W., Vanneste, Y. T. M., & Raat, H. (2020). Young adults' self-sufficiency in daily life: the relationship with contextual factors and health indicators. *BMC Psychology*, 8(1).
<https://doi.org/10.1186/s40359-020-00434-0>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). (2022). Overgang bij amv's met verblijfsvergunning die 18 jaar worden. <https://vng.nl/sites/default/files/2023-01/Overgang-bij-amvs-met-verblijfsvergunning-die-18-jaar-woorden-20221206.pdf>
- Tip, L. K., Brown, R., Morrice, L., Collyer, M., & Easterbrook, M. J. (2020). Believing is achieving: a longitudinal study of self-efficacy and positive affect in resettled refugees. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(15), 3174–3190.
<https://doi.org/10.1080/1369183x.2020.1737513>
- UNHCR Nederland. (2022a). *Cijfers over vluchtelingen wereldwijd en in Nederland*.
<https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/cijfers/>
- UNHCR Nederland. (2022b). *Kinderen op de vlucht*. <https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/wie-we-helpen/bescherming-individuen/kinderen-op-vlucht/>

United Nations High Commissioner for Refugees. (2022). *Global Trends*. UNHCR.

<https://www.unhcr.org/globaltrends.html>

Zijlstra, A. E., Menninga, M. C., Van Os, E. C. C., Rip, J. A., Knorth, E. J., & Kalverboer, M.

E. (2018). 'There is No Mother to Take Care of You'. Views of Unaccompanied Children on Healthcare, Their Mental Health and Rearing Environment. *Residential Treatment for Children & Youth*, 36(2), 118–136.

<https://doi.org/10.1080/0886571x.2018.1559118>

Bijlage A

Vragenlijst demografische kenmerken

Vragenlijst achtergrondkenmerken

Algemeen

- Geslacht
 - Man
 - Vrouw
 - Anders

- Geboortedatum: ...

- Geboorteland: ...

- Nationaliteit: ...

- Heb je nog in andere landen gewoond voordat je naar Nederland kwam?
 - Nee
 - Ja
 - Welk(e)? ...

- Datum aankomst in Nederland: ...

- Verblijfsvergunning sinds: ... [datum]

- Duur vlucht [maanden]

- Opvangvorm:
 - OWG
 - KWG
 - KWV
 - Anders: ...

- Hoelang woon je al op deze plek? [maanden]

- Woonplaats: ... [gemeente]

- Aantal voogden: ...

- Bezig met gezinshereniging:
 - Nee
 - Ja
 - Status: ...

Onderwijs

- Onderwijs voor aankomst in Nederland:
 - Aantal jaren: ...

- Huidige opleiding:
 - ISK
 - MBO, niveau 1/2/3/4
 - VMBO, basis/kader/gl/theoretisch
 - Havo
 - VWO
 - HBO
 - Universiteit
 - Geen
 - Anders: ...

- Opleiding afgerond:
 - ISK
 - MBO, niveau 1/2/3/4
 - VMBO, basis/kader/gl/theoretisch
 - Havo
 - VWO
 - HBO
 - Universiteit
 - Geen
 - Anders: ...

Werk

- Soort werk (sector):

- Soort contract
 - zwart/wit
 - bepaalde/onbepaalde tijd

- Aantal uren:
 - ≤ 12 uur per week
 - 13-24 uur per week
 - 25-35 uur per week
 - ≥ 36 uur per week

Bijlage B

Aangepaste Zelfredzaamheid-Matrix

Zelfredzaamheid-Matrix® 2017

GGD Amsterdam

Instructie: beoordeel het huidig functioneren (**hoe gaat het NU**) op basis van wat u weet (**informatie uit observatie, niet uit interpretatie**) en ga uit van volledige zelfredzaamheid (**scoor van rechts naar links**). Zie de Handleiding ZRM voor verdere toelichting: www.zrm.nl.

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> • geen inkomsten • groeiende complexe schulden 	<ul style="list-style-type: none"> • te weinig inkomsten om te voorzien in basisbehoeften of spontaan/ ongepast uitgeven • groeiende schulden 	<ul style="list-style-type: none"> • inkomsten uit uitkering om te voorzien in basisbehoeften • gepast uitgeven • eventuele schulden zijn tenminste stabiel of inkomen/ schuld wordt beheerd door derden 	<ul style="list-style-type: none"> • inkomsten uit werk/ (basis) pensioen/ vrijwillige inkomensvoorziening om te voorzien in basisbehoeften • eventuele schulden zijn in eigen beheer • eventuele schulden verminderen 	<ul style="list-style-type: none"> • uitsluitend inkomsten uit werk/ (basis) pensioen/ vrijwillige inkomensvoorziening • aan het einde van de maand is geld over • geen schulden
Werk & Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> • geen werk(-traject)/opleiding of werk zonder adequate toerusting/ verzekering • geen werk-zoekactiviteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • geen werk(-traject) maar wel werk-zoekactiviteiten of 'papieren' opleiding (ingeschreven maar niet volgend) of dreigend ontslag/ drop-out 	<ul style="list-style-type: none"> • werktraject gericht op participatie of werkt niet naar vermogen of volgt opleiding maar loopt achter of vrijwillig baanloos zonder sollicitatieplicht 	<ul style="list-style-type: none"> • werktraject gericht op re-integratie of tijdelijk werk of volgt opleiding voor startkwalificatie of vrijgesteld van werk en opleiding 	<ul style="list-style-type: none"> • vast werk of volgt opleiding hoger dan startkwalificatie
Tijdsbesteding	<ul style="list-style-type: none"> • Tijd alleen maar nuttig of alleen maar plezierig besteed (disbalans) OF geen activiteiten OF ongelukkig met activiteiten • Geen structuur in de dag • Onregelmatig dag-nacht ritme 		<ul style="list-style-type: none"> • Zowel nuttige als plezierige activiteiten (balans), maar niet naar volledige tevredenheid/geniet niet van activiteiten • Een beetje structuur in de dag • Wisselend dag-nachtritme 		<ul style="list-style-type: none"> • Zowel nuttige als plezierige activiteiten (balans) en is tevreden met activiteiten/geniet van activiteiten • Veel structuur in de dag • Regelmatig dag-nachtritme
Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> • dakloos of in nachtopvang 	<ul style="list-style-type: none"> • voor wonen ongeschikte huisvesting of huur of hypotheek is niet betaalbaar of dreigende huissuitzetting 	<ul style="list-style-type: none"> • veilige, stabiele huisvesting maar slechts marginaal toereikend of in onderhuur of niet-autonome huisvesting 	<ul style="list-style-type: none"> • veilige, stabiele en toereikende huisvesting • (huur)contract met bepalingen of gedeeltelijk autonome huisvesting of ingeschreven als inwonend 	<ul style="list-style-type: none"> • veilige, stabiele en toereikende huisvesting • regulier (huur)contract • autonome huisvesting
Huiselijke relaties	<ul style="list-style-type: none"> • sprake van geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> • aanhoudende relationele problemen met leden van het huishouden of dreigend geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> • erkent relationele problemen met leden van het huishouden • probeert negatief relationeel gedrag te veranderen 	<ul style="list-style-type: none"> • relationele problemen met leden van het huishouden zijn niet (meer) aanwezig of woont alleen 	<ul style="list-style-type: none"> • steunt en wordt gesteund binnen het huishouden • communicatie met leden van het huishouden is consistent open

<p>Geestelijke gezondheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijke noodsituatie • een gevaar voor zichzelf/ anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • aanhoudende geestelijke aandoening <i>maar</i> geen gevaar voor zichzelf/ anderen • functioneren is ernstig beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijke aandoening • functioneren is beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem • behandeltrouw is minimaal <i>of</i> beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • minimale tekenen van geestelijke onrust die voorspelbare reactie zijn op stressoren in het leven • functioneren is marginaal beperkt door geestelijke onrust • goede behandeltrouw <i>of</i> geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijk gezond • niet meer dan de dagelijkse beslommeringen/ zorgen
--------------------------------------	---	--	--	---	---

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Lichamelijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • een noodgeval/kritieke situatie • direct medische aandacht nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • (chronische) lichamelijke aandoening die medische behandeling vereist • functioneren is ernstig beperkt door lichamelijk gezondheidsprobleem • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • lichamelijke aandoening • functioneren is beperkt door lichamelijk gezondheidsprobleem • behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • minimaal lichamenlijk ongemak dat samenhangt met dagelijkse activiteiten • functioneren is marginaal beperkt door lichamenlijk ongemak • goede behandeltrouw of geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • lichamenlijk gezond • gezonde leefstijl (gezonde voeding en voldoende bewegen)
Middelengebruik	<ul style="list-style-type: none"> • ernstigestoornis in het gebruik van middelen • gebruik veroorzaakt lichamenlijke/ geestelijke problemen die directe behandeling vereisen zoals overdosis/ drugspsychose/ hartproblemen/ ademhalingsproblemen 	<ul style="list-style-type: none"> • stoornis in het gebruik van middelen (verslaving) • gebruik veroorzaakt/ verergert lichamenlijke/ geestelijke problemen • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van middelen • aan middelengebruik gerelateerde problemen thuis/ op school/ op het werk <i>ma</i> geen lichamenlijke/ geestelijke problemen • behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van middelen <i>of</i> geen middelengebruik ondanks hunkering <i>of</i> behandeling met potentieel verslavende middelen zonder bij gebruik • geen aan middelengebruik gerelateerde problemen 	<ul style="list-style-type: none"> • geen middelengebruik anders dan alcohol • eventueel alcoholgebruik binnen de normen voor verantwoord gebruik • geen hunkering naar gebruik van middelen
Basale ADL	<ul style="list-style-type: none"> • een gebied van de basale ADL wordt niet uitgevoerd • verhogering of uitdroging of bevuilding/ vervuilding 	<ul style="list-style-type: none"> • meerdere gebieden van de basale ADL worden beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> • alle gebieden van de basale ADL worden uitgevoerd <i>ma</i> een enkel gebied van de basale ADL wordt beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL • gebruikt hulp(middel) zoals wandelstok/ rollator/ incontinentiemateriaal/ hulp bij voeden 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL • geen gebruik van hulp(middelen)
Instrumentele ADL	<ul style="list-style-type: none"> • meerdere gebieden van de instrumentele ADL wordt niet uitgevoerd • woningvervuiling <i>of</i> onder-/over-medicatie <i>of</i> geen administratie <i>of</i> voedselvergiftiging 	<ul style="list-style-type: none"> • een enkel gebied van de instrumentele ADL wordt niet uitgevoerd <i>of</i> uitvoering op meerdere gebieden is beperkt 	<ul style="list-style-type: none"> • alle gebieden van de instrumentele ADL worden uitgevoerd • uitvoering van een enkel gebied van de instrumentele ADL is beperkt 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL • gebruikt hulp(middel) zoals begeleiding bij reizen met openbaar vervoer/ regelen bankzaken/ klein onderhoud huis/ grote schoonmaak 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL • geen gebruik van hulp(middelen)
Sociaal netwerk	<ul style="list-style-type: none"> • Geen contact met familie <i>OF</i> contact met familie heeft negatieve invloed • Geen steunende contacten met leeftijdsgenoten • Veel belemmerende contacten met leeftijdsgenoten • Ernstig sociaal isolement 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks contact met familie • Contact met familie is niet steunend 	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijks contact met familie • Contact met familie is soms steunend • Een paar steunende contacten • Een paar belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> • Wekelijks contact met familie • Contact met familie is steunend 	<ul style="list-style-type: none"> • Dagelijks contact met familie • Contact met familie is zeer steunend • Veel steunende contacten • Geen belemmerende contacten • Gezond sociaal netwerk
Maatschappelijke participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk geïsoleerd 		<ul style="list-style-type: none"> • Enige maatschappelijke participatie • Logistieke, financiële, sociaal-maatschappelijke en/of persoonlijke belemmeringen om meer te participeren 		<ul style="list-style-type: none"> • Veel/actieve maatschappelijke participatie

Justitie	<ul style="list-style-type: none"> • zeer regelmatig (maandelijks) contact met politie of openstaande zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> • regelmatig (meerdere keren per jaar) contact met politie of lopende zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> • incidenteel (eens per jaar) contact met politie of voorwaardelijke straf/ voorwaardelijke invrijheidstelling 	<ul style="list-style-type: none"> • zelden (minder dan eens per jaar) contact met politie of strafblad 	<ul style="list-style-type: none"> • geen contact met politie • geen strafblad
-----------------	---	--	--	--	--

© GGD Amsterdam. Lauriks, Buster, De Wit, Van de Weerd, Van den Boom, Segeren, Klaufus, Kamann, Fassaert & Tigchelaar. 2016. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs. De gebruiker mag deze uitgave niet voor willekeurige commerciële doeleinden gebruiken, aanpassen, of overbrengen. Contact: zrm@ggd.amsterdam.nl

Bijlage C

Aangepaste Zelfredzaamheid-Matrix Jongeren

ZRM Jongeren® 2020

Instructie: beoordeel het huidige functioneren (**hoe gaat het NU**) op basis van wat u weet (**informatie uit observatie, niet uit interpretatie**) en ga uit van volledige zelfredzaamheid (scoor van rechts naar links). Zie de Handleiding ZRM- Jongeren voor verdere toelichting.

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> groeïende complexe schulden 	<ul style="list-style-type: none"> beschikt niet over vrij besteedbaar inkomen of groeiende schulden door spontaan of ongepast uitgeven 	<ul style="list-style-type: none"> beschikt over vrij besteedbaar inkomen van ouders zonder verantwoordelijkheid voor noodzakelijke behoeften (zak geld) eventuele schulden zijn stabiel of zijn onder beheer 	<ul style="list-style-type: none"> beschikt over vrij besteedbaar inkomen van ouders met enige verantwoordelijkheid voor noodzakelijke behoeften (zakgeld, en kleed-/ lunchgeld) gepast uitgeven eventuele schulden verminderen 	<ul style="list-style-type: none"> beschikt over vrij besteedbaar inkomen (uit klusjes of (bij)baan) met enige verantwoordelijkheid voor noodzakelijke behoeften aan het eind van de maand is geld over geen schulden
Werk & Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> geen (traject naar) opleiding/ werk of werk zonder adequate toerusting/ verzekering geen zoekactiviteiten naar opleiding/ werk 	<ul style="list-style-type: none"> geen (traject naar) opleiding/ werk wel zoekactiviteiten gericht op opleiding/ werk of 'papieren' opleiding (ingeschreven maar niet volgend) of veel schoolverzuim /dreigend ontslag of dreigende drop-out 	<ul style="list-style-type: none"> volgt opleiding maar loopt achter of geregeld verzuim van opleiding/ werk of volgt traject naar opleiding (trajectbegeleiding, coaching voor schoolverlaters) 	<ul style="list-style-type: none"> op schema met opleiding of heeft startkwalificatie met tijdelijke baan/ traject naar opleiding/ traject naar werk zelden ongeoorloofd verzuim 	<ul style="list-style-type: none"> presteert zeer goed op opleiding of heeft startkwalificatie met vaste baan geen ongeoorloofd verzuim
Tijdsbesteding	<ul style="list-style-type: none"> Tijd alleen maar nuttig of alleen maar plezierig besteed (disbalans) OF geen activiteiten OF ongelukkig met activiteiten Geen structuur in de dag Onregelmatig dag-nacht ritme 		<ul style="list-style-type: none"> Zowel nuttige als plezierige activiteiten (balans), maar niet naar volledige tevredenheid/geniet niet van activiteiten Een beetje structuur in de dag Wisselend dag-nachtritme 		<ul style="list-style-type: none"> Zowel nuttige als plezierige activiteiten (balans) en is tevreden met activiteiten/geniet van activiteiten Veel structuur in de dag Regelmatig dag-nachtritme
Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> dakloos of in crisisopvang 	<ul style="list-style-type: none"> voor wonen ongeschikte huisvesting of dreigende huisuitzetting 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele huisvesting maar slechts marginaal toereikend of verblijft in niet-autonome huisvesting (instelling) 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele en toereikende huisvesting gedeeltelijk autonome huisvesting (begeleid wonen) 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele en toereikende huisvesting autonome huisvesting (zelfstandig wonen) woont bij ouders/ verzorgers

Huiselijke relaties	<ul style="list-style-type: none"> • geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ misbruik/ verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> • relationele problemen met leden van het huishouden <i>of</i> dreigend geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ misbruik/verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> • spanningen in relatie(s) met leden van het huishouden • probeert eigen negatief relationeel gedrag te veranderen 	<ul style="list-style-type: none"> • relationele problemen met leden van het huishouden <i>of</i> spanningen tussen leden van het huishouden zijn niet (meer) aanwezig 	<ul style="list-style-type: none"> • wordt gesteund en steunt binnen het huishouden • communicatie met leden van het huishouden is consistent open
Geestelijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijke noodsituatie • een gevaar voor zichzelf/ anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • (chronische) geestelijke aandoening maar geen gevaar voor zichzelf/ anderen • functioneren is ernstig beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem (incl. gedrags- ontwikkelings- problematiek) • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijke aandoening • functioneren is beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem (incl. gedrags- en ontwikkelings- problematiek) • behandeltrouw is minimaal <i>of</i> beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • minimale tekenen van geestelijke onrust die voorspelbare reactie zijn op stressoren in het leven (ook puberteit) • functioneren is marginaal beperkt door geestelijke onrust • goede behandeltrouw <i>of</i> geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • geestelijk gezond • niet meer dan de dagelijkse beslommeringen/ zorgen

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Lichamelijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • een noodgeval/kritieke situatie • direct medische aandacht nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • (chronische) lichamelijke aandoening die medische behandeling vereist • functioneren is ernstig beperkt door lichamelijke gezondheidsprobleem • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • lichamelijke aandoening • functioneren is beperkt door lichamelijke gezondheidsprobleem • behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • minimaal lichamenlijk ongemak dat samenhangt met dagelijkse activiteiten • functioneren is marginaal beperkt door lichamenlijk ongemak • goede behandeltrouw of geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • lichamenlijk gezond • gezonde leefstijl (gezonde voeding en voldoende bewegen)
Middelengebruik	<ul style="list-style-type: none"> • (gedrags-) stoornis/ afhankelijk van het gebruik van middelen of van games/ gokken/ seks/ internet • gebruik veroorzaakt/ verergert lichamenlijke/ geestelijke problemen die behandeling vereisen 	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van middelen of problematisch 'gebruik' van games/ gok- ken/ seks/ internet • aan gebruik gerelateerde lichamenlijke/ geestelijke problemen of problemen thuis/ op school/ op het werk • geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van middelen • geen aan middelengebruik gerelateerde problemen • behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> • geen middelengebruik ondanks sterke drang of behandeling met potentieel verslavende middelen zonder bij gebruik • goede behandeltrouw of geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • geen middelengebruik • geen sterke drang naar gebruik van middelen
Basale ADL	<ul style="list-style-type: none"> • een gebied van de basale ADL wordt niet uitgevoerd • verhogering of uitdroging of bevuilding/ vervuilding 	<ul style="list-style-type: none"> • meerdere gebieden van de basale ADL worden beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> • alle gebieden van de basale ADL worden uitgevoerd maar een enkel gebied van de basale ADL wordt beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL • krijgt hulp of gebruikt hulpmiddel 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL, zoals eten, wassen en aankleden • geen gebruik van hulp(middelen)
Instrumentele ADL	<ul style="list-style-type: none"> • meerdere gebieden van de instrumentele ADL worden niet uitgevoerd • woningvervuiling of onder-/ over-medicatie of geen administratie of voedselvergiftiging 	<ul style="list-style-type: none"> • een enkel gebied van de instrumentele ADL wordt niet uitgevoerd of uitvoering op meerdere gebieden is beperkt • weet gezien de leeftijd te weinig van welke instanties er zijn, wat je er mee moet doen en hoe ze te benaderen 	<ul style="list-style-type: none"> • alle gebieden van de instrumentele ADL worden uitgevoerd • uitvoering van een enkel gebied van de instrumentele ADL is beperkt • weet beperkt van instanties af en krijgt gezien de leeftijd veel hulp bij het contact met instanties 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL • krijgt hulp van buiten het huishouden of gebruikt hulpmiddel • weet van instanties af, maar krijgt gezien de leeftijd enige hulp bij het contact leggen met en het gebruik maken van instanties 	<ul style="list-style-type: none"> • geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL • krijgt geen hulp van buiten huishouden en maakt geen gebruik van hulpmiddelen • maakt leeftijdsadequaat gebruik van instanties
Sociaal netwerk	<ul style="list-style-type: none"> • Geen contact met familie OF contact met familie heeft negatieve invloed • Geen steunende contacten met leeftijdsgenoten • Veel belemmerende contacten met leeftijdsgenoten • Ernstig sociaal isolement 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks contact met familie • Contact met familie is niet steunend 	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijks contact met familie • Contact met familie is soms steunend • Een paar steunende contacten • Een paar belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> • Wekelijks contact met familie • Contact met familie is steunend 	<ul style="list-style-type: none"> • Dagelijks contact met familie • Contact met familie is zeer steunend • Veel steunende contacten • Geen belemmerende contacten • Gezond sociaal netwerk

Maatschappelijke participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk geïsoleerd 		<ul style="list-style-type: none"> • Enige maatschappelijke participatie • Logistieke, financiële, sociaal-maatschappelijke en/of persoonlijke belemmeringen om meer te participeren 		<ul style="list-style-type: none"> • Veel/actieve maatschappelijke participatie
Justitie	<ul style="list-style-type: none"> • zeer regelmatig (maandelijks) contact met politie of openstaande zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> • regelmatig (meerdere keren per jaar) contact met politie of lopende zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> • incidenteel (eens per jaar) contact met politie of voorwaardelijke straf/ voorwaardelijke invrijheidstelling 	<ul style="list-style-type: none"> • zelden (minder dan eens per jaar) contact met politie of strafblad 	<ul style="list-style-type: none"> • geen contact met politie • geen strafblad

© GGD Amsterdam. Lauriks, Kamann, Van Dam, Lekkerkerker. 2019. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs. De gebruiker mag deze uitgave niet voor willekeurige commerciële doeleinden gebruiken, aanpassen, of overbrengen. Contact: zrm@ggd.amsterdam.nl

Bijlage D

The Acculturation, Habits, and Interests Multicultural Scale for Adolescents

Acculturation Scale – AHIMSA

Items

1. Ik voel me het meest op mijn gemak (dat betekent: ik voel me het fijnst) in het gezelschap van mensen uit...
 2. Mijn beste vrienden komen uit...
 3. De mensen bij wie ik het best pas, komen uit...
 4. Mijn favoriete muziek komt uit...
 5. Mijn favoriete televisieprogramma's komen uit...
 6. De feestdagen die ik vier komen uit...
 7. Thuis eet ik dingen uit...
 8. Hoe ik de dingen doe en hoe ik over zaken denk komt uit...
-

Antwoordmogelijkheden voor alle items

- a. Nederland
 - b. Het land waar mijn familie vandaan komt
 - c. Beide
 - d. Geen van beide
-